

je razvidno iz primitivnega opisa kodeksa in iz reprodukcije? Edino, kar se da zaenkrat ob tem kodeksu trditi, je, da je tak, kakršen je, nastal že na češkem in od tam prišel s kakim beguncem kartuzijanom v Žiče. — Izdaja Japljevih listov in evangelijev iz leta 1800. (str. 201) je že deset let ne samo znana, ampak tudi opisana in ocenjena (gl. Breznik, «Dom in Svet» 1917, 333). — «Wildpoam», ki stoji dvakrat na str. 204, bo pač menda «Wildpann».

«Med tem ko naši drugodržavni sosedi v Gradcu izdajajo sijajno opremljene knjige o naši zemlji in zgodovini, odtegujejo domačini domačemu društvu še celo borno udnino,» toži upravništvo na ovitku. Zato je bila pametna misel, da je društvo po tolikih letih enkrat zopet priobčilo imenik svojih članov. Se vsaj vidi, kdo ve ceniti plemenito delo mariborskega Zgodovinskega društva, in kdo ga pri tem s 40 Din na leto podpira.

J. A. G.

S R B S K O - H R V A T S K A D E L A

Antologija ljubavne lirike. Izabrao Božidar K o v a č e v i ć. Beograd, 1927. Izdao Zdravko Spasojević. X + 146 str.

Vem, da so se ugledni bardii raznih jezikov v Evropi branili priti v slične zbirke. A naša doba živi naglično in nestrpno in vsakdo ne utegne prebirati cele kupe knjig, često brezpomembnih. V antologiji pa se moreš seznaniti z vsakovrstnimi osebnostmi ter potem seči po celotni izdaji tistega umetnika, ki ti najbolj ustreza. Zlasti za inozemca je tak kažipot jako primeren.

Kovačević pravi v uvodu, da je prečital preko sto srbskih in hrvatskih zvezkov in pregledal skoro 40 obzornikov, da bi našel najbolj dovršene izraze ljubezni v vseh odličicah. Izbor se razteza na debela štiri stoletja ritmičnega ustvarjanja. Zastopanih je 60 leposlovcev, od teh tri ženske. Nežni spol se je na slovanskem jugu pozno lotil pisanja: bosenska mohamedanka Umihana Čujcina je stoprav leta 1810. zložila prvo žalostinko na smrt svojega v boju padlega ženina.

Sorazmerno najobileje so prikazane narodne pesmi, z 20 zgledi. Priznati moram, da so mi od vsega gradiva še najbolj ugajale. Saj je celo German Grimm izjavil, da se nemška poezija lahko skriva pred srbsko in da n. pr. spada «Zidanje Skadra» med najgenljivejše pesnitve vseh ljudstev in vseh časov. Razumljivo je tedaj, da se je mogla srbska moderna pesem razmahniti tako kasno, šele proti sredini preteklega stoletja z nežnim Radičevićem, J. Ilićem in Njegošem. Pretežnemu vplivu narodnega načina so se za njimi odtegnili Jakšić, Zmaj, V. Ilić, med sodobniki pa Rakić, Dučić, Stanković, Stefanović, dočim se neutajljivi sledovi narodne popevke opazajo še danes pri vseh črnogorskih piscih.

Ob tem zborniku sem poskusil overoviti mnenje splitskega profesorja Petravića, ki nekje dokazuje, da so hrvatski pesniki vobče refleksivnejši in globlji od srbskih tovarišev, ti pa da one prekašajo po blagozvočnosti in bogastvu jezika ter ugodnejši obliki. Na prvi pogled se zdi trditev precej verjetna, ker kajkavec se mora šele priučiti štokavščini. Vendar pri najmlajšem rodu se mi vidi, da je razlikovanje nemogoče. Ako imajo Srbi formalistične mojstre, kot Vojislava Ilića in Dučića, ne zaostajata Hrvata Kovačić in Matoš nič za njimi. Hrvatskim mislecem se pa dostojno postavi ob stran n. pr. Rakićeva globina.

Pričujoči cvetnik, mišljen kot omladinska čitanka, se ravna po vidiku zgolj estetske vrednote, ki jo lahko posnameš po naslovu. Zato niso prišli do besede prvovrstni književniki, odlični v drugačnih panogah, na priliko Kranjčević ali Bojić. Navzlic enotnemu merilu je snopec precej pester in

bujen: rahla sanjavost, mladostna objest (Vidrić in Radičević, v tej družbi pogrešam Pavičevića), onemogla starčevska boleost (Šantić, Jakšić), epsko navdahnjene kitice (Zmaj, Kostić, J. Ilić), elegije (Rajić). Kajkavska in dubrovniška plejada nam je po svojem izrazu najbližja. Med pesnikinjami mi najbolj prija Maksimovičeva. Iz najmlajšega zaroda nas tu pozdravljajo Glumac, Krklec, ognjeviti »sevdalija« Hamza Humo, Drainac i. dr. Okusno opremljeni snopič je vreden priporočila.

A. Debeljak.

T U J A D E L A

Collezione di letterature slave. Umberto Urbanaz-Urbani: Scrittori jugoslavi, I, prefazione di Pavle Popović, Rettore dell'Università di Belgrado. Casa editrice «Parnaso», Trieste, 1927. 210 str. Lir 12-50, za inozemstvo 15-50.

Tržaško založništvo »Parnaso« izkazuje v svoji zbirki slovanskih slovstev doslej Cankarjevega Hlapca Jerneja v Regent-Sussekovi prireditvi, Urbanijeve Scrittori jugoslavi, I in II, Giustijev prevod: Rais, Il delitto di Caliba, ter obeta Popovičovo Jugoslovansko književnost poleg Cankarjevih Podob iz sanj.

Prečital sem si v splošno zadovoljstvo prvi snopič Urbanijevih razprav, posvečenih italijanski kraljici Jeleni, potomki slavnega pesnika, kneza in vladike Njegoša. Že na prvi pogled ugodno vpliva podrobnost, da si je tiskarna omislila diakritične znake: oprema je skoro brezhibna.

Ti jedroviti načrtki, orisi, sličice so raztreseni udje, zbrani v celoto iz raznih obzornikov. Pred vsakim zastopnikom najdeš kratek životopis. Obsežnejši in pomembnejši umotvori so prikazani po svoji vsebini, značilne pesmi ali njih odlomki prevedeni v prozi, razen nekaj Kranjčevića, ki je podan v stihih in stikih. Kritik si je prizadeval, predočiti slednjega pisatelja nekako v njegovem slogu: nežnega z rahlimi obrisi, misleca z globljim razmotrivanjem. Na vrsto so prišli tokrat od Srbov: Njegoš, Radičević, Nušić, Rakić, Dučić, Stefanović, Stanković in Jankovičeva ter Savičeva, od Hrvatov pa: Kranjčević, Vojnović, Nazor, Begović, Andrić in Petrović.

Galerija obrazov je torej dokaj pestra. Mimogrede primerja profesor Urbani te avtorje s sorodnimi italijanskimi, kar omogoča njegovemu občinstvu živejšo predstavo. Vmes pa namigne včasih še na razne slovanske tvorce. Tako je prišel do besede Silvin Sardenko, V. Deželić, ob Andričevih žalostinkah Ex Ponto se navaja Cankar itd. Sodbe o posameznikih se večidel ujemajo z mnenjem tukajšnjih ocenjevalcev, vendar pa kritik podaja o proučenih delih tudi osebne vtiske in nazore, mestoma ugodnejše, nego jih čujemo od domačinov samih.

Jugoslovanskemu romanu priznava Urbani prednost pred ruskim. Ne vem, kaj poreče na to znameniti Britec Galsworthy, ki je letos na Sorbonni predaval o šestih najboljših pripovednikih na svetu — Dickens, Conrad, Maupassant, A. France, Tolstoj, Turgenjev — ter po takem povzdiguje zlasti vzhodne in severne Slovane, saj angleško pišoč Conrad Korzenowski je prav za prav Poljak. Vendar pa pripominja rektor Popović, da je ameriška javnost postavila jugoslovanske povesti njegovega izbora nad ruske novele. Članki poudarjajo predvsem one strani in struje v srbsko-hrvatskem knjištvu, ki utegnejo pospeševati zblizavanje in prijazne odnošaje med »jadranskimi rodovi«. Iz tega si razlagam, zakaj je n. pr. Nazorov Veli Joža docela zamolčan. A če zdrkne naš naslovnik ponekod na politično plat, ne morem vselej pritrditi njegovemu stališču, čeprav ga razumem spričo današnjega položaja na Apeninskem polotoku. Pa to so zgolj neznatne izjeme med obilico toplega občudovanja za leposlovno proizvodnjo v troedini kraljevini.